

Snakk om etikk

Etikk som driver i tannhelsetjenesten

I løpet av året 2018 har NTF, både på Holmenkollsymposiet i mars og under landsmøtet i november, tatt tak i problemstillinger rundt etikk i tannlegeyrket. Det er et viktig fokus, og det har vært interessante presentasjoner og diskusjoner som medlemmene inviteres til å delta i. Det er særlig prisverdig at tannlegers yrkesetikk løftes fram og belyses på NTFs store og viktigste møteplasser.

NTF velger i sitt representantskapsmøte medlemmer til NTFs råd for tannlegeetikk (Etisk råd). Rådet har følgende oppgaver

- bidra til at regelverket gjøres kjent for medlemmene
- gi råd og veiledning i etiske spørsmål
- utrede etiske problemstillinger
- i samarbeid med NTFs lokalforeninger påse at de etiske regler overholdes
- treffe avgjørelser i saker som gjelder overtredelse av regelverket

I denne sammenhengen vil jeg peke på kulepunktene som omtaler etiske spørsmål og etiske problemstillinger generelt, og våge et skråblikk på noen utviklingstrekk i tannhelsetjenesten fra et etisk perspektiv.

Som tannleger er vi vant med og aksepterer i stor grad at pasientens oppfatning av utseendet på egne tenner er en vesentlig faktor å ta hensyn til når vi lager forslag til behandlingsplan. Vi er også velkjent med det å fokusere på små detaljer. Noen ganger oppfattes det som et stort etisk dilemma å utføre eller la være å utføre svært små inngrep. Det er naturligvis ikke uvesentlig i odontologien hvor mye klinisk arbeid er på tann- og flatenivå.

Andre ganger melder det seg de virkelig store etiske dilemmaer. Hva er akseptabel tannhelse for hele befolkningen, inkludert de unge og eldre på institusjon? Har vi mulighet til å nå et definert mål, eller må vi leve med at det er store forskjeller? Hva ville vi prioritere dersom estetisk og kosmetisk tannbehandling ble valgt helt eller delvis bort? Kan vi sikre god kvalitet på tannlegehjelp til sykehuspasienter? Eller til en økende pasientgruppe med stor komplikasjonsrisiko etter kreftbehandling? Kan det være akseptabelt at det er opp til enkeltpersoner i omsorgen å sørge for pasientens tannhelse? Store framskritt gjøres på utstyrsfronten, men kan presentasjon og markedsføring av ny teknologi og digitalisering bli en viktigere driver i klinisk praksis enn hensynet

til pasientens beste? Dette er store spørsmål og krevende utfordringer som likevel kanskje er nødvendig å diskutere.

Som klinikere har vi fått en knallstart på året med kampanjen *Gjør kloke valg*. Dette er en internasjonal kampanje som kom til Norge og NTF via Legeforeningen. Den har som målsetting å involvere pasient i å ta godt begrunnede valg for tannbehandling, som det er evidens for, som ikke påfører skade og som virkelig er nødvendig. Pasienten oppfordres til å spørre seg, og vi som behandler kan også benytte dette som ledesnor og nyttig verktøy i en utredning.

- Trengs denne testen/prosedyren/behandlingen?
- Hva er risiko og bivirkninger?
- Finnes det alternativer?
- Hva skjer hvis jeg ikke gjør noe?

Denne lakmustesten anbefales på det sterkeste. Alle tannleger vet at planlegging av nødvendig tannbehandling forutsetter grundig undersøkelse av pasienten, og dette innebærer mange ulike element, inkludert kompetanse og utstyr som undersøkeren behersker. En viktig begynnelse er å avklare pasients ønsker og behov, og hele tiden ha pasientens helse som det overordnede hensyn. Pasienter har ikke alltid nødvendig innsikt i årsaksforhold og sammenhenger, og må veiledes og informeres. Men kan også kanskje la seg imponere av avansert og profilert utstyr som gjør større inntrykk og vektlegges mer enn omfattende og vanskelig tilgjengelig informasjon, fram mot et behandlingsvalg?

Undersøkelsen skal lede til dokumentert(e) diagnose(r), inkludert bekrivelse av omfang og alvorlighetsgrad av patologi. Som igjen fører fram til en anbefalt behandlingsplan. Den skal være basert på evidens og erfaring i tillegg til en vurdering av risiko for skade, samt alternativer inkludert konsekvenser ved ingen behandling.

Konklusjon, for tydelighetens skyld: Det er ikke i tråd med god tannlegeetikk eller anbefalingene i *Gjør kloke valg*-kampanjen å la dyre leasingavtaler eller kostbare investeringer i verktøykassen du rår over, være bestemmende for hvilke behandlinger som anbefales og utføres i ditt virke som tannlege.

Morten Klepp
Nestleder, NTFs råd for tannlegeetikk